RĂSPUNDEREA STATELOR PENTRU ANUMITE ACTIVITĂŢI ÎN TERITORII CU REGIM INTERNAŢIONAL

Cristian ROTARU

At the crossroads of millennia, international law has reached higher peaks of development as an autonomous branch of law, a fact that was influenced by the constant increasing needs of the interdependent states and the necessity to satisfy both national and international collective interests. The purpose of the thesis is to elaborate a complex analysis of international legal liability, identifying the main elements of the liability of an institution, along with the definitions of territories with international regime, arising liability from illicit acts on these territories, as well as the existence of an efficient sanctioning system for such acts. Also, the main scientific issue that is to be solved, is the substantiation of the knowledge in the area of international public law, while emphasizing the main theoretical and practical ambiguities related to the concept of state liability and international liability generally.

Răspunderea statelor este un principiu fundamental al dreptului internaţional, care derivă atât din natura cadrului şi sistemului internaţional de drept, cât şi din doctrinele suveranităţii statelor şi egalităţii acestora. Acest fapt presupune situaţia precum că oricând un stat comite în mod intenţionat un act ilicit împotriva altui stat, este stabilit un raport de răspundere internaţională. O încălcare a unei obligaţii internaţionale astfel dă naştere unei cerinţe de reparare a prejudiciului cauzat [1, p. 778].

Răspunderea este o instituţie juridică prezentă în orice ramură a dreptului. Principiul general, potrivit căruia orice încălcare a unei obligaţii decurgând dintr-o normă juridică declanşează răspunderea autorului încălcării şi obligaţia acestuia de a repara eventualul prejudiciu, caracterizează atât ordinea juridică internă, cât şi ordinea juridică internaţională. De altfel, doctrina este unanimă în a recunoaşte că principiile generale ale răspunderii din ordinea juridică internă domină, de asemenea, regimul răspunderii subiectelor dreptului internaţional [2, p. 278].

Răspunderea internaţională a statelor nu poate fi interpretată ca aducând atingere suveranităţii acestora, ci, dimpotrivă, ea constituie o manifestare a personalităţii lor internaţionale [3, p.16]. Referitor la

conduita ilicită, ca element constitutiv al răspunderii internaţionale, originea convenţională ori cutumiară a unei obligaţii internaţionale nu are relevanţă în stabilirea răspunderii statului care a încălcat această obligaţie [4].

Domeniul răspunderii internaţionale, în calitate de fenomen şi concept al dreptului internaţional, este de o natură vastă, atât din punctul de vedere al concepţiilor doctrinare, cât şi prin prisma jurisprudenţei relevante şi pertinente a dreptului internaţional. Dezvoltarea impetuoasă a relaţiilor diplomatice dintre state, apariţia noilor forme de cooperare transfrontalieră în mai multe domenii ale vieţii internaţionale au determinat emergenţa ştiinţei dreptului răspunderii internaţionale şi locul său central în domeniul dreptului internaţional public. Majoritatea actelor normative şi preocuparea comunităţii internaţionale de problematica definirii răspunderii internaţionale a statelor au apărut în a doua jumătate a secolului XX, drept urmare a creării unor noi instituţii şi organizaţii internaţionale, cum ar fi, de exemplu, Organizaţia Naţiunilor Unite în baza statutului său din Carta ONU. Domeniul răspunderii internaţionale a statelor în teritoriile cu regim internaţionalizat este indisolubil legal de aspectul securităţii omenirii şi menţinerii păcii la nivel global. Una din preocupările de bază ale comunităţii internaţionale, atât la stadiul de elaborare a proiectelor de culegeri şi tratate, cât şi la nivelul de implementare, este cea de conservare şi asigurare a dreptului la un mediu sănătos, minimizarea şi reducerea gradului de poluare la nivel global, tezaurizarea obiectivelor considerate patrimoniu comun al întregii omeniri. Totalitatea aspectelor teoretice şi practice asupra conceptului de răspundere nu permite, la ora actuală, formularea unei definiţii stricte şi globale a răspunderii internaţionale a statelor, în virtutea naturii complexe şi multiaspectuale a fenomenului. Teritoriul, în calitatea sa de criteriu esenţial în dreptul internaţional public, reprezintă un factor declanşator al activităţilor internaţionale din partea statelor din comunitatea internaţională. Actualmente, constatăm imposibilitatea întocmirii unei liste exhaustive de teritorii care reprezintă regimuri internaţionalizate, or dinamica schimbărilor politico-juridice ale secolului XXI dictează ea însăşi schimbările *de facto* şi *de iure* ale statuturilor anumitor regiuni. În domeniul dreptului răspunderii internaţionale, este lesne de sesizat marea diver-

genţă care există între abordările teoretice ale doctrinarilor şi situaţia faptică, redată prin conduita practică a statelor. Acest lucru se întâmplă, în mare parte, din cauza imprevizibilităţii comportamentului actanţilor de pe arena internaţională, din cauza lacunelor legislative şi lipsa anumitor reglementări, ineficienţei anumitor instrumente juridice sau imperfecţiunea lor etc. Toate principiile formulate în instrumentele juridice internaţionale, inclusiv tratatele şi convenţiile analizate în prezenta lucrare, au la bază principiile fundamentale ale dreptului internaţional, în conformitate cu regulile general acceptate ale echităţii, justiţiei, democraţiei, umanismului. De cele mai multe ori, sistemul de sancţionare a faptelor internaţionale ilicite este unul imperfect şi de ordin abstract, rezultând uneori în neglijarea şi, chiar, tolerarea anumitor conduite din partea unor state de pe arena internaţională.

Totodată, o măsură pertinentă în vederea eficientizării mecanismului de răspundere internaţională a statelor, inclusiv pentru acţiuni în teritorii internaţionalizate, ar fi sporirea eficienţei şi a unei funcţionări mai bune a anumitor instituţii şi organizaţii de ordin internaţional, inclusiv prin intermediul: măsurilor de stimulare, întocmirii unui instrumentariu juridic unic pentru a reglementa o serie cât mai mare de activităţi, stimularea finanţărilor din partea statelor pentru anumite organizaţii internaţionale care au scopul de menţinere a păcii şi de promovare a cooperării dintre state. În funcţie de gradul de periculozitate a faptelor ilicite, urmează a fi stabilită, prin acorduri internaţionale, sancţiunea proporţională daunei provocate, de la cele mai blânde mai severe, cum ar fi: sancţiuni de ordin diplomatic, retragerea ambasadorilor şi închiderea consulatelor, condamnarea publică a statului responsabil de daune din partea comunităţii internaţionale, excluderea statelor din anumite organizaţii internaţionale sau entităţi suprastatale, sistarea asistenţei financiare şi economice, instituirea embargourilor la diferite categorii de produse şi servicii, repararea materială a prejudiciilor în funcţie de daunele cauzate ş.a.m.d.

Sub presiunea globalizării naţiunilor lumii, se consolidează unitatea comunităţii internaţionale, interdependenţa dintre popoare [5, p. 235]. Este un lucru imperativ conştientizarea şi asumarea colectivă a faptului că de bunăstarea fiecărei naţiuni în parte depinde şi bunăstarea comunităţii în general, iar bunăstarea naţiunilor este indisolubil legată de bunăstarea comunităţii.

Referințe:

1. SHAW, Malcolm N. *International Law*. 6th Edition. Cambridge, 2008.
2. CARREAU, D. *Droit internaţional*. Paris, 2004.
3. BEŞTELIU, R. *Drept internaţional public*. Vol. II. Bucureşti: Pro Universitaria, 2012.
4. Annuaire CDI, 1980, vol. II, părţile a 2-a şi a 3-a.
5. ЛУКАШУК, И.И. *Право международной ответственности*. Москва: Волтерс Клувер, 2004.